

geografie.nl

Doreen Massey: strijdbaar denker

1 juni 2016 | Auteurs: **Ben de Pater**

Dit artikel is verschenen in: geografie juni 2016

in memoriam

Kennis

FOTO: OPEN UNIVERSITY

Doreen Massey ontving vele prijzen, waaronder de Presidential Achievement Award van de Association of American Geographers (AAG), in april 2014.

Decennialang was Doreen Massey (1944-2016) de bekendste vrouwelijke sociaal geograaf wereldwijd: socialistisch, feministisch en fan van FC Liverpool.

In haar geliefde Londense woonwijk Kilburn overleed op 11 maart 2016 onverwachts Doreen Massey, 72 jaar oud. Kilburn figureerde geregeld in haar stadsgeografische beschouwingen over de identiteit van plaatsen. Ooit was het een volksbuurt, nu een multiculturele wijk waarin vele etniciteiten, klassen, geloven met en naast elkaar leven – langs uiteenlopende historische en geografische routes in één territorium

bijeen geveegd. Massey sprak in dat verband van *throwntogetherness*, een van de neologismen die ze met succes introduceerde in het sociaalgeografisch vocabularium. Een ander begrip dat zij muntte was *power-geometry*, de ongelijke effecten die globalisering en een krimpende wereld hebben op individuen en groepen. Afhankelijk van hun positie in *global networks* trekken zij profijt van de mondialisering of hebben zij eronder te lijden. Tegenover de metropolitane zakenman die frequent naar de andere kant van de wereld vliegt, staat de vrouw die in uitdrogende rurale gebieden uren loopt om een emmer water te halen.

Door die wereldwijde netwerken bestaat de identiteit van Kilburn dan ook niet meer. Stadswijken (of steden, of regio's) zijn geen afgegrensde gebieden met een collectieve identiteit en een duidelijke buitenwereld. De inwoners zijn opgenomen in verschillende netwerken, aldus Massey. Ze zijn Kilburners, maar óók Eritreërs, Indiërs, Ieren of Londense arbeiders met eigen netwerken. Voor iedereen betekent Kilburn iets anders – van een plaats die vroeger van jouw groep was (maar nu niet meer) tot een beloftevolle startplaats voor een nieuw en beter leven.

Klassieker

Afkomstig uit het industriële Noord-Engeland was Doreen Massey net als de meesten van haar buurtgenoten een nieuwkomer in Londen. Ze werd op 3 januari 1944 geboren in een arbeiderswijk in Manchester. Haar ouders hadden nauwelijks een opleiding genoten en spanden zich in om hun kinderen meer kans op succes te bieden. Dat lukte wonderwel: Doreen ging geografie studeren in Oxford en volgde ook een studie *regional science* in de Verenigde Staten. Ze kwam te werken aan het door een Labourregering opgerichte Centre for Environmental Studies. Toen de Conservatieve premier Thatcher in 1979 de subsidie introk, kwam ze op straat te staan. Drie jaar later werd ze hoogleraar aan de Open University en bleef dat tot haar emeritaat.

FOTO: DIAMOND GEEZER

De Londense wijk Kilburn figureerde geregeld in Massey's stadsgeografische beschouwingen over de identiteit van plaatsen. Door het multi-culturele karakter bestaat de identiteit van Kilburn niet meer.

Haar naam vestigde ze definitief met een economisch-geografische klassieker, *Spatial Divisions of Labour. Social Structures and the Geography of Production* (1984; tweede editie 1995), over het ontstaan en de groei van een ruimtelijke arbeidsdeling in een kapitalistische wereldeconomie. In haar analyse keerde ze zich tegen de neoklassieke industriële locatietheorieën, die ze had leren kennen op haar cursussen *regional science* in Amerika. In plaats daarvan presenteerde ze – kind van het politiek-linkse noorden als ze was – een marxistisch geïnspireerde visie. Dat betekent veel aandacht voor ongelijkheid en *uneven development* op mondiaal niveau, maar ook binnen steden. Dat thema komt terug in een van haar laatste boeken, *World City* (2007), over de wereldstad Londen. Velen stellen deze voor als een open en tolerante stad waar iedereen welkom is. Massey belicht de keerzijde: Londen als machtscentrum van een neoliberale wereldeconomie, waarin armoede en grote rijkdom zij aan zij voorkomen. East End, het stadsdeel voor de lagere klassen, grenst er aan de City, het malicieuze financiële hart van dat machtscentrum. Verwacht overigens geen verslagen van empirisch onderzoek. Massey schreef eerder essayistische beschouwingen dan kwantitatieve analyses.

Als docent aan de Open University was ze zeer toegewijd. Ze stelde samen met anderen een reeks aantrekkelijke leerboeken over sociale geografie samen: de vijfdelige serie *The Shape of the World:*

Explorations in Human Geography. Ook was ze betrokken bij een origineel opgezet drieluik over stadsgeografie: *Understanding Cities*. Ze communiceerde gemakkelijk. Toen ooit een van mijn studenten uit Utrecht ten behoeve van een werkstuk over het leven en werk van Doreen Massey haar per email enkele vragen stelde, reageerde ze tot mijn verrassing uitgebreid. Een strijdvaardig feministe was ze evenzeer; haar essays daarover bundelde ze in *Space, Place and Gender* (1994). Haar theoretische en filosofische reflecties over ruimte en plaats verzamelde ze in *For Space* (2005). Ruimte en plaats zijn nooit louter decors, maar worden 'geproduceerd' door de maatschappij en beïnvloeden op hun beurt sociale structuren en dynamiek. Zo komt het modernistische ideaal van gescheiden woon- en werkgebieden voort uit traditionele visies op genderrollen, terwijl omgekeerd die ruimtelijke scheiding het vrouwen moeilijk maakt betaald werk te vinden.

Clublied

Doreen Massey was een boegbeeld van de Britse geografie, overladen met prijzen en heel veel geciteerd (eind jaren '80 stond alleen David Harvey vóór haar in de citatietop-10). Buiten de academische wereld kreeg Massey ook veel erkenning; ze leefde allesbehalve in een ivoren academische toren. Massey toonde zich activistisch, sprak regelmatig op demonstraties en leefde mee met haar geestverwanten en generatiegenoten Bernie Sanders (presidentskandidaat in de VS) en Jeremy Corbyn (partijleider van Labour). Na haar overlijden kwamen *The Guardian*, *The Times* en *The Daily Telegraph* met necrologieën. David Featherstone, zelf ook geograaf, herinnert in *The Guardian* aan haar liefde voor voetbalclub Liverpool, ondanks haar jeugd in Manchester. Samen met haar zuster Hilary bezocht ze wedstrijden op Anfield Road, of ze wandelden samen door het Lake District, genietend van de natuur en af en toe samen het clublied aanheffend: *You'll Never Walk Alone*.

Gerelateerde artikelen

Oud-voorzitter en KNAG-erelid Steigenga-Kouwe herdacht

[redactie](#)

[Dr. Suzanne Steigenga-Kouwe was begin jaren '70 voorzitter van het KNAG en sinds 1975 erelid. De Volkskrant vertelt vandaag een mooi verhaal over het indrukwekkende leven van mevrouw Steigenga-Kouwe.](#)

[in memoriam](#)

Alle rechten voorbehouden

Lees [de gebruiksvoorwaarden & privacy policy](#)

© KNAG 2017